

Hoogwaterroute | Stadswandeling

De stad Dordrecht en het water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Havens, peilschalen en vloedstenen verbergen feiten en verhalen die Dordrecht tot een echte waterstad maken.

De wandeltocht voert langs veel 'hoogwaterplekken' die laten zien hoe de afgelopen eeuwen in de Dordtse binnenstad is omgegaan met hoogwater.

1

Het start- en eindpunt van de route is het **Statenplein**. Loop vanaf dit plein door de **Nieuwstraat** naar een opvallend hoger niveau, in de richting van de Voorstraat. Zonder dat je er erg in hebt, kom je op een dijk. Het is niet zomaar een dijk: het is de laagste zeedijk van Nederland. Deze winkelstraat heeft als taak Dordrecht tegen hoog water te beschermen.

Loop de Nieuwstraat en ga rechtsaf de Voorstraat op.

2

De **Voorstraat** is Nederlands **laagste Zeedijk**. Een dijk vraagt van tijd tot tijd om verhoging. Maar hoe doe je dat als er huizen op staan? Het gebeurde mondjesmaat, te weinig. Lange tijd ging het goed, tot in 1916, toen het waterpeil tot 3,43 m boven NAP steeg. Voor het eerst bleek de Voorstraat niet hoog genoeg en liep het water er overheen. In 1953 stond het peil nog hoger, namelijk 3,73 meter boven NAP. De Voorstraat is intussen nog even hoog als honderd jaar geleden.

Loop de Voorstraat verder uit, ga links de Nieuwbrug op. Rechts voor de brug de trap af naar de Taankade.

3

Via een trappetje naast de Nieuwbrug, gebouwd in 1851, kom je uit op de **Taankade**. De Taankade is pas in 1961 tot de Nieuwbrug doorgetrokken. Daarvoor was de haven breder en kwam het water tot de huizen en tuinen. Nog altijd zijn de verhoogde tuinen en ramen te zien, ruim boven de gevreesde hoge waterstanden. De Taankade loopt als een van de eerste straten bij hoge waterstanden onder. Het straatgedeelte ligt 1,96 meter boven NAP.

Ga iets verderop rechts naar de Turfsteiger en links weer de Voorstraat op.

4

Langs de langgerekte havens liggen zestien steigers, steegjes die naar het water voeren. De steigers werden vroeger gebruikt voor aan- en afvoer van goederen. De bebouwing telt hier gaten waardoor bij zwaar weer het hoge water vanuit de haven binnen kan stromen. Het gemeentebestuur vond na de watersnood van 1916 al een oplossing in de vorm van vloedplanken. Het systeem bestaat, bij gebrek aan een waterdichte oplossing, nog steeds. Wel is het systeem iets aangepast. De planken zijn vervangen door stalen schuiven, die **vloedschotten** worden genoemd.

Lees verder op de volgende pagina >>

Hoogwaterroute | Stadswandeling

Loop de Voorstraat helemaal uit, steek de Torenstraat over en ga rechts naar de Riedijk.

5

Zoals iedere stad aan het water had Dordrecht ook een uitgaansbuurt. De **Riedijk** en omgeving waren er tot kort na de Tweede Wereldoorlog voor Dordtenaren, vreemdelingen en varengasten. De verlokkingen bestonden uit cafés, herbergen, bordelen en slijterijen. De gevelsteen van het **Kleinschippers Gildehuis** (nr. 102) verwijst nog naar het verre verleden. Bij de overgang naar de nieuwbouw vertoont de Riedijk een ophoging. Voordat de nieuwe woningen werden gebouwd, omstreeks 1990, werd de waterkering hier op Deltahoogte gebracht. Eigenlijk horen de hele Riedijk en Voorstraat op dit niveau te liggen.

Ga aan het einde van de Riedijk links het Otto Dickeplein op.

6

Het **Papendrechtse Veer** was honderden jaren lang de aankomstplaats van veel reizigers. Ze moesten wel bij het **Veerhuis** (1868) aan wal stappen, omdat vaste oeververbindingen ontbraken. De huidige Waterbus maakt deel uit van een uniek netwerk van openbaar vervoer over water, met haltes tot in Rotterdam. Door gebruik te maken van drijvende pontons ontstonden beweeglijke aanlegplaatsen. Handig bij een groot verschil tussen hoog en laag water. In het Veerhuis is nu een horeca gelegenheid gevestigd.

Volg de Merwekade tot het einde, links via de Boomstraat de Boombrug over. Rechts onder de Groothoofdspoort door naar het Groothoofd.

7

Bij het **Groothoofd** heeft de wandelaar een geweldig uitzicht over het punt waar drie grote rivieren en één kleine samenkomen. Het Drierivierenpunt, zoals deze plek wordt genoemd, is dus feitelijk een vierrivierenpunt. Links stroomt de Oude Maas, vóór de Noord en rechts de Beneden Merwede. Onzichtbaar vanaf dit punt komt rechts ook het Wantij op de rivieren uit. Met 150.000 passerende schepen per jaar vormen de rivieren het **drukst bevaren knooppunt van Europa**.

Loop langs het water en ga rechtsaf de Damiatebrug over, links naar de Wolweershaven.

8

De **Wolweershaven** is zowel de naam van de haven als de kade. De naam van de haven is ontleend aan de vele lakenwevers die zich hier in de zeventiende eeuw vestigden. Het gemeentebestuur liet de Wolweershaven in 1609 graven. De kade had, net als tal van andere buitendijks gelegen plaatsen, in het verleden regelmatig te maken met wateroverlast. Dat gebeurde vooral bij een noordwesterstorm op zee, maar soms ook bij overvloedige aanvoer van smelt- en regenwater dat de Rijn afvoerde. Met een hoogte van 2,25 meter boven NAP liep het water al snel tot aan de - verhoogde - deuren. Ernstige wateroverlast was er in 1916, maar ook in 1928, 1954, 1962 en 1965. En natuurlijk in 1953, bij De Ramp op 1 februari. De overlast verminderde na 1970, toen het Haringvliet werd afgesloten en de verschillen tussen eb en vloed sterk werden teruggebracht.

Ga linksaf over het Vlak en de stenen Roobrug, dan rechtsaf de Knolhaven op.

Lees verder op de volgende pagina >>

Hoogwaterroute | Stadswandeling

9

De **Knolhaven** is geen haven, maar de naam van een kade, langs de Nieuwe Haven. Het is de thuishaven van de Koninklijke Dordrechtsche Roei- en Zeilvereniging. Aan de Knolhaven lag ook de vismarkt. Aan de linkerkant ligt een pleintje met de unieke gietijzeren luifel van de visafslag. Over de Nieuwe Haven uitgespreid ligt de wonderlijke Lange IJzeren Brug. De brug, met een **beweegbaar middendeel**, verving in 1855 een houten brug. De ijzeren opvolger is een ontwerp van stadsbouwmeester Itz. Met het graven van de Nieuwe Haven is in 1409 begonnen. Na voltooiing vestigden zich aan Knolhavenzijde houthandelaren. Aan de andere kant van de brug, waar de kade ook Nieuwe Haven heet, stonden lang pakhuizen en waren bedrijven gevestigd. Nu is het een echte woonstraat.

Ga de Lange IJzeren Brug over en dan links de kade volgen. Ga verderop linksaf de Engelenburgerbrug over.

10

De huizen bij de **Engelenburgerbrug** maken in één klap duidelijk: Dordrecht, stad aan het water. De bewoners nemen voor lief dat bij hoogwater hun onderwoning wel eens vol loopt of hebben maatregelen genomen aan de gevels. Vlakbij de brug staat een **peilschaal**.

11

Aan het einde van de **Korte Engelenburgerkade** staat aan de rechterkant een langgerekt pakhuis. Tussen de bordjes Neurenberg en Engeland is op ooghoogte een **vloedsteen** te zien. Zó hoog stond in 1953 tijdens de watersnood het water. Op 1 februari 1953 kwamen 1835 mensen op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Eilanden om het leven, toen een zware storm geholpen door springtij dijken deed bezwijken. In Dordrecht vielen twee doden. De stad ontsnapte aan De Ramp, al liepen wel alle binnen- en buitendijkse gebieden van de binnenstad onder water. Dat een drama uitbleef had te maken met de inzet van honderden Dordtenaren, maar vooral met een drama elders. In 's-Gravendeel bezweek een cruciale dijk en liep een groot deel van de Hoeksche Waard onder water, waardoor de druk op de Dordtse dijken plotseling verminderde. In 's-Gravendeel verdronken 37 mensen.

Ga rechtsaf de Korte Engelenburgerkade op, onder de Catharijnepoort door naar de Hooikade.

12

Met 2.25 meter boven NAP loopt de **Hooikade** bij hoge rivierstanden of een noordwesterstorm vrij snel onder water. Aan de woningen is te zien dat bij de bouw al rekening is gehouden met wateroverlast. Zo zijn deuren en dorpels een niveau verhoogd, zodat het water van de Oude Maas niet snel naar binnen kan stromen. Ook de **woonlaag** ligt vaak **hoger**. Aan het einde van de Hooikade meert de Waterbus naar Zwijndrecht af.

Loop de Hooikade af en ga aan het einde links naar de Mazelaarsstraat en over de Mazelaarsburg naar de Korte Geldersekade.

13

De **Grote Kerk** is met zijn karakteristieke stompe toren al eeuwenlang het gezichtsbepalende bouwwerk van Dordrecht. Met de fundering van de toren, die doorloopt tot 7,5 meter onder de grond, werd vermoedelijk in 1339 begonnen. De twaalf miljoen kilo metselwerk rust op een relatief stevige kleiige veenbodem. Al in de twaalfde eeuw woonden hier mensen, rond een tufstenen kerkje. De bewoners hebben de plek waarschijnlijk iets opgehoogd, in de vorm van een **terp**, waardoor ze minder kwetsbaar werden voor het water.

Lees verder op de volgende pagina >>

Hoogwaterroute | Stadswandeling

Steek schuin over naar de Pottenkade aan de voet van de kerk.

14

De ligging aan het water vraagt om extra onderhoud aan de huizen. In de jaren 90 zijn grote delen onderwater staand Dordrecht op bijzondere wijze gerestaureerd. Bouwvakkers vervingen de stenen van de bijna uiteenvallende muren, tot twee meter onder waterniveau. Ze brachten ook roestvrijstalen pijpen aan, die dienen als riolering. De haven aan de **Pottenkade** was heel lang een verzamelplaats van rottend huishoudelijke afval, slachtrestanten en dierlijke en menselijke uitwerpselen. Nu kun je erin zwemmen.

Ga rechtsaf de Pelsersbrug over en dan linksaf de Voorstraat volgen tot het Stadhuis.

15

Een deel van het **Stadhuis** overkluist Voorstraatshaven. Het werd in 1383 gebouwd als overdekte markthal voor lakense stoffen. In 1544 namen de bestuurders van Dordrecht de hal in gebruik als 'Stedehuis'. Het collegebestuur en hun ambtenaren weken in 1975 uit naar het moderne Stadskantoor aan de Spuiboulevard. De gemeenteraad vergadert hier nog wel. Onder de linker leeuw zijn **vloedsteentjes** te zien.

Loop verder over de Voorstraat tot aan de Visbrug.

16

Vanaf de **Visbrug** is de oorspronkelijke gotische stijl van het Stadhuis goed te zien. De bogen boven de vensters zijn belangrijke kenmerken.

Ga rechtdoor op de Voorstraat tot aan het Scheffersplein.

17

Loop dwars over het Scheffersplein naar de Wijnstraat. Plein is in dit geval een bedrieglijk woord. Het 'plein' vormt in feite de bedekking van een brug. De pleinbrug is een **overkluizing** van de Voorstraatshaven. Straks zie je het zelf.

Ga rechtsaf de Wijnstraat in en verderop weer rechtsaf de Wijnbrug op.

18

De Wijnbrug geeft een mooi uitzicht op het Scheffersplein'. De terrassen rusten op de plaats van de vroegere Tolbrug. De houten constructie werd een paar honderd jaar geleden vervangen door een stenen gewelf, dat het plein als het ware optilde. In 1854 besloot het gemeentebestuur de brug te verstevigen. Aan de zijde van de Wijnbrug werden veertien gietijzeren spanten aangebracht, destijds de grootste gietijzeren overspanning van Nederland. Door de aanbouw van twee delen werd de pleinbrug breder. De andere zijde van de Wijnbrug toont Dordrecht op zijn mooist. Niet voor niets beschreven reizigers in het verleden de stad als '**Het Venetië van het noorden**' en 'galei in het water'.

De Wijnbrug oversteken en rechtsaf, linksaf de Kolfstraat doorlopen en je bent weer bij het beginpunt.

Einde van de route

Hoogwateroute | Stadswandeling

